

OBRÓT WIERZYTELNOŚCIAMI – część III **Aspekt CIT – część 1**

Działalność gospodarcza polegająca na nabywaniu wierzytelności przeterminowanych od osób trzecich i dalszej ich odsprzedaży, lub windykacji od dłużników we własnym imieniu, na własną rzecz, rachunek, koszt i ryzyko stanowi coraz częściej spotykaną formę aktywności podmiotów gospodarczych.

Istota takiej działalności polega na tym, że w pierwszym kroku, na podstawie umowy przelewu wierzytelności w rozumieniu **art. 509 Kodeksu Cywilnego** (tzw. cesja wierzytelności), podmiot gospodarczy (tzw. cesjonariusz) nabywa odpłatnie i definitywnie, od innego podmiotu (tzw. cedenta) posiadaną przez ten podmiot przeterminowaną wierzytelność własną, czyli wierzytelność jaką ten podmiot posiada w stosunku do swojego kontrahenta-dłużnika z tytułu dokonania dla niego sprzedaży towarów, lub usług.

Należy pamiętać, że wierzytelność jest prawem majątkowym.

CIT

Ustawa o podatku dochodowym o osób prawnych nie definiuje pojęcia wierzytelności – należy sięgnąć po definicje zawarte w kodeksie cywilnym, gdzie zresztą także nie znajdziemy definicji pojęcia wierzytelność.

Zgodnie **art. 353 KC Księgi Trzeciej KC – Zobowiązania** - zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien to świadczenie spełnić. Wnioskujemy z tego, że wierzytelność jest częścią stosunku zobowiązaniowego, w którym dłużnik ma wobec swojego wierzyciela konkretny dług a ten dług jest, z punktu widzenia wierzyciela, jego wierzytelnością wobec dłużnika.

Przenosząc to na grunt rachunkowości, dłużnik wykazuje swój dług wobec wierzyciela po stronie pasywów, jako zobowiązanie a wierzyciel wykazuje swoją wierzytelność w stosunku do dłużnika po stronie aktywów, jako przysługująca mu od dłużnika należność.

Czy nabycie przez cesjonariusza od cedenta wierzytelności trudnej powoduje, że w momencie nabycia wierzytelności cesjonariusz uzyskuje przychód, w szczególności przychód w wysokości nominalnej wartości nabytej wierzytelności, lub przychód w wysokości różnicy pomiędzy nominalną wartością nabytej wierzytelności a ceną jej nabycia.

W momencie nabycia przez cesjonariusza od cedenta wierzytelności trudnej nie powstanie po stronie cesjonariusza przychód w rozumieniu ustawy o p.d.o.o. prawnych, w szczególności nie powstanie:

- ▲ przychód z tytułu otrzymanych częściowo nieodpłatnie praw, o którym mowa w **art.12 ust.1 pkt 2** ustawy,
- ▲ przychód związany z działalnością gospodarczą, o którym mowa w **art.12 ust.3** ustawy

Innymi słowy, samo nabycie przez cesjonariusz takiej wierzytelności na podstawie umowy przelewu (cesji) nie będzie generowało po stronie cesjonariusza, w momencie nabycia, żadnego przychodu. Fakt odpłatnego nabycia wierzytelności przez cesjonariusza, nawet po cenie niższej, niekiedy nawet znacznie, od nominalnej wartości wierzytelności, nie oznacza, że wierzytelność została otrzymana częściowo nieodpłatnie.

Przychód powstanie u cesjonariusza dopiero w chwili ewentualnej dalszej odsprzedaży przez niego tej wierzytelności lub jej windykacji, dokonanych we własnym imieniu, na jego rzecz, koszt i ryzyko.

Czy odsprzedaż, we własnym imieniu, na swoją rzecz, rachunek i ryzyko, uprzednio nabytej wierzytelności będzie zaliczana do :

- ⤴ **przychodów z tytułu sprzedaży praw majątkowych, o których mowa w art.14 ust.1 ustawy o p.d.o.o. prawnych,**
- ⤴ **czy do przychodów związanymi z działalnością gospodarczą, o których mowa w art.12 ust. 3 ustawy o p.d.o.o. prawnych.**
- ⤴ **jaką kwotę należy uznać za przychód i kiedy ten przychód powstanie, oraz**
- ⤴ **co będzie kosztem uzyskania tego przychodu i kiedy ten wydatek będzie można zaliczyć do podatkowych kosztów uzyskania przychodów.**

Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych nie wyszczególnia różnych źródeł przychodu, tak jak to czyni ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych, tak więc dla podmiotu zaliczanego do osób prawnych, prowadzącego działalność w zakresie obrotu wierzytelnościami, każdy przychód wymieniony w art. 10, 12,13,14 ustawy CIT będzie źródłem przychodu podlegającym tej ustawie.

Brak wyszczególnienia źródeł przychodów, z których dochody podlegają opodatkowaniu nie oznacza, że rodzaj źródła przychodu nie ma znaczenia dla ustalenia momentu powstania danego przychodu, albowiem niezależnie od ogólnej definicji przychodu i dochodu, ustawa CIT wymienia w poszczególnych przepisach rodzaje przychodu i dochodu z niektórych źródeł i tym samym wprowadza odrębności związane z ustalaniem dochodu uzyskiwanego z tych źródeł i momentu powstania przychodu.

Pomimo tego, że nabyte wierzytelności są prawami majątkowymi, to przychody z ich odsprzedaży dokonanej w ramach prowadzonej przez nabywcę działalności gospodarczej będą zaliczane do jego przychodów z działalności gospodarczej, o których mowa w **art.12 ust. 3** ustawy CIT a nie do przychodów ze sprzedaży praw majątkowych, o których mowa w **art. 14 ust.1** tej ustawy. Gdy miało być inaczej, to ustawodawca nie określałby w **art. 12 ust. 3a** ustawy daty powstania przychodu z działalności gospodarczej w odniesieniu do zbycia prawa majątkowego a jednak to zrobił.

Innymi słowy – jeżeli obrót wierzytelnościami jest przedmiotem prowadzonej działalności gospodarczej i następuje w ramach prowadzenia tej działalności, to należy ją zaliczyć do przychodów związanych z działalnością gospodarczą, o których mowa w art.12 ust. 3 ustawy CIT a nie do przychodów ze sprzedaży praw majątkowych, o których mowa w art. 14 ust. 1 tej ustawy.

Wartością uzyskanego przychodu z tytułu tej odsprzedaży będzie, zgodnie z **art.12 ust. 3** ustawy CIT, przychód należny z tytułu tej odsprzedaży, określony w umowie sprzedaży (umowie cesji), o ile cena bez uzasadnionej przyczyny nie będzie znacznie odbiegać od wartości rynkowej tych wierzytelności. Fiskus miałby jednak problemy z udowodnieniem, że cena odsprzedaży odbiegała od ceny rynkowej, jednak podmiot odsprzedający wierzytelność powinien i takie zagrożenie brać pod uwagę i i odpowiednio mu zapobiegać.

Przychód z tytułu tej odsprzedaży powstanie u sprzedawcy zgodnie z **art.12 ust. 3a** z chwilą podpisania umowy odsprzedaży tych wierzytelności (umowy cesji) ; zbycie wierzytelności jest zbyciem prawa majątkowego i jeżeli to zbycie jest dokonywane w ramach działalności gospodarczej to datę powstania takiego przychodu definiuje właśnie **art.12 ust.3a** ustawy.

Wydatek na uprzednio dokonane od cedenta nabycie tej wierzytelności, oraz wszelkie wydatki bezpośrednio z tym nabyciem związane (np. opłaty notarialne od umowy cesji) są **kosztami bezpośrednim**, o którym mowa w **art. 15 ust. 4** ustawy CIT i będą mogły być zaliczone w koszty uzyskania przychodów w sposób następujący :

- ⤴ jeżeli cena odsprzedaży wierzytelności będzie **≥ od ceny ich nabycia**, to całość wydatków na ich nabycie zalicza się w koszty w dacie ich odsprzedaży,
- ⤴ jeżeli cena odsprzedaży wierzytelności będzie **< od ceny ich nabycia**, to wydatki na nabycie zalicza się w koszty w dacie ich odsprzedaży tylko do wysokości osiągniętego przychodu z odsprzedaży (to ograniczenie wynika z **art.16 ust.1 pkt 39** ust. CIT)